

**KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH
SLUŽIEB OBCE ÚDOL
NA ROKY 2021-2030**

OBSAH

OBSAH.....	2
ÚVOD	3
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	4
1.1 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov	5
1.2 Strategické podklady k spracovaniu komunitného plánu.....	10
2 ANALYTICKÁ ČASŤ	12
2.1 Analýza súčasnej situácie obce vo vzťahu k sociálnej a demografickej oblasti	12
2.1.1 Demografia obce	12
2.2 Analýza poskytovaných sociálnych služieb v obci	17
2.2.1 Školstvo.....	17
2.2.2 Zdravotníctvo	17
2.2.3 Ostatné služby v obci	18
2.2.4 Stav poskytovaných služieb v obci	23
2.3 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov	24
2.4 SWOT analýza sociálnej oblasti	25
3 STRATEGICKÁ ČASŤ.....	30
Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb	30
3.1 Rozvoj poskytovaných sociálnych služieb.....	30
3.2 Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb	34
3.3 Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb	34
ZÁVER.....	37
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	38

ÚVOD

Komunitné plánovanie sa v súčasnom období dostáva čoraz viac do popredia a stáva sa neoddeliteľnou súčasťou regionálnej a národnej politiky. Komunitné plánovanie predstavuje vzťah medzi zadávateľmi, poskytovateľmi a užívateľmi sociálnych služieb, pričom poukazuje na potreby občanov a poskytuje rámec pre hľadanie ich optimálnych riešení. Komunitné plánovanie tak umožňuje priebežne zisťovať nedostatky v súvislosti s poskytovaním sociálnych služieb a stanovuje priority pre budúci rozvoj tejto oblasti.

Obec Údol sa za účelom zabezpečenia dostupnosti kvalitných sociálnych služieb rozhodla pre spracovanie komunitného plánu sociálnych služieb, ktorý rozsahom a aj typom reflektuje na potreby obyvateľov obce. V procese prípravy strategického dokumentu sa obec snažila o zmapovanie miestnych potrieb sociálnych služieb a ich porovnanie s miestnymi zdrojmi. Obec považuje spracovaný dokument za reálny obraz aktuálnych a budúcich potrieb užívateľov sociálnych služieb.

Komunitný plán poskytuje nielen analýzu súčasného stavu sociálnych služieb na území obce, zdrojov a aktuálnych potrieb, ale tiež určuje ciele a priority rozvoja sociálnych služieb v územnom obvode obce Údol, plán realizácie jednotlivých aktivít, ako aj spôsob vyhodnocovania plnenia komunitného plánu sociálnych služieb., v nadväznosti na aktuálne platné národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030.

Obec Údol sa spracovaním komunitného plánu snaží nielen o stanovenie princípov, poslania, dodržiavanie ľudských práv, ale predovšetkým sa plánovaním sociálnej oblasti usiluje o aplikáciu konkrétnych aktivít do práce s ľuďmi, do rozhodovania o naplnení ich potrieb, o riadení financií idúcich do sociálnych služieb.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Sociálne služby zahŕňajú rôzne činnosti, ktoré sú cielené na pomoc ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorí si sami nevedia zabezpečiť základné životné potreby alebo potrebujú pomoc z iných vážnych dôvodov za účelom, aby boli schopní viesť samostatný život a zachovali si určitý životný štandard. Sociálne služby sa zároveň usilujú o zníženie sociálnych problémov v spoločnosti ako dôsledku nerovností v príjmoch a postavení. Za najviac ohrozené skupiny obyvateľstva, ktoré využívajú sociálne služby sa radia najmä staršie osoby, rodiny s deťmi, osoby s telesným postihnutím, ako aj osoby, ktoré sa ocitli z rôznych príčin na okraji spoločnosti.

Vývoj a spôsoby poskytovania a financovania sociálnych služieb závisia od demografického, ekonomického a sociálneho vývoja daného územia, ako aj od najnovších trendov v sociálnej oblasti.

Sociálna služba je definovaná ako odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny,
- zabezpečenie starostlivosti o dieťa z dôvodu situácie v rodine, ktorá vyžaduje pomoc pri starostlivosti o dieťa.

Nepriaznivá sociálna situácia podľa zákona o sociálnych službách je ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy:

- z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb,
- pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností,
- pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do siedmich rokov veku,
- pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav,
- z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb,
- z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok podľa osobitného predpisu (ďalej len „dôchodkový vek“),
- pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo ak sa stala obeťou správania sa iných fyzických osôb, alebo zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- z dôvodu straty bývania alebo ohrozenia stratou bývania.

Zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby na účely tohto zákona je zabezpečenie ubytovania, stravy, nevyhnutného ošatenia, obuvi a nevyhnutnej základnej osobnej hygieny.

Krízová sociálna situácia podľa tohto zákona je ohrozenie života alebo zdravia fyzickej osoby a rodiny, ktoré vyžaduje bezodkladné riešenie sociálnou službou.

Sociálna služba sa vykonáva najmä prostredníctvom sociálnej práce, postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb.

1.1 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov

V roku 2008 pristúpilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR k zásadnej zmene pri poskytovaní sociálnych služieb v Slovenskej republike. Prijatím **zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní** (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý

nadobudol účinnosť 1. januára 2009 sa stanovili nové postupy a formy poskytovania sociálnych služieb. V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnych služieb tzv. štandardy kvality.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do 5 skupín:

- 1) sociálne služby krízovej intervencie, ktorými sú:
 - terénna sociálna služba krízovej intervencie
 - poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach (nizkoprahové denné centrum, integračné centrum, komunitné centrum, nocľaháreň, útulok, domov na polceste, zariadenie núdzového bývania)
 - nizkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu
- 2) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, ktorými sú:
 - pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa,
 - pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,
 - služba na podporu zosúladovania rodinného a pracovného života,
 - služba na podporu zosúladovania rodinného a pracovného života v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa,
 - služba včasnej intervencie.
- 3) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ktorými sú:
 - poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár),
 - domáca opatrovateľská služba,
 - prepravná služba,

- sprievodcovská služba a predčitateľská služba,
 - tlmočnická služba,
 - sprostredkovanie tlmočnickej služby,
 - sprostredkovanie osobnej asistencie,
 - požičiavanie pomôcok.
- 4) sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií, ktorými sú:
- monitorovanie a signalizácia potreby pomoci,
 - krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií,
- 5) podporné služby, ktorými sú:
- odľahčovacia služba,
 - pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností,
 - poskytovanie sociálnej služby v dennom centre,
 - podpora samostatného bývania,
 - poskytovanie sociálnej služby v jedálni,
 - poskytovanie sociálnej služby v práci,
 - poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny.

Druhy sociálnych služieb možno účelne a vhodne spájať a je ich možné poskytovať ambulantnou, terénnou a pobytovou formou a to na určitý aj neurčitý čas.

Poskytovateľ sociálnej služby je povinný:

- prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby,
- aktivizovať prijímateľa sociálnej služby podľa jeho schopností a možností,
- poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni,
- spolupracovať s rodinou, obcou a komunitou pri utváraní podmienok na prijímateľa sociálnej služby poskytovanej v zariadení s celoročnou pobytovou formou do prirodzeného rodinného prostredia alebo komunitného prostredia s prednostným poskytovaním sociálnej služby terénnou formou, ambulantnou formou alebo týždennou pobytovou formou, a to so súhlasom prijímateľa sociálnej služby a pri rešpektovaní jeho osobných cieľov, potrieb, schopností a zdravotného stavu.

Obec je povinná vytvárať podmienky na podporu:

- a) komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb,
- b) komunitnej práce - podporu aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov,
- c) komunitnej rehabilitácie - koordináciu činností subjektov obce (rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia služieb zamestnanosti, poskytovatelia sociálnych služieb, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti) vedúcich k obnove a rozvoju fyzických, mentálnych, pracovných schopností v nepriaznivej situácii a k podpore v začlenení sa do spoločnosti. Na tento účel slúžia komunitné centrá.

Komunitná práca v oblasti poskytovania sociálnych služieb je podpora aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov v rámci miestneho spoločenstva, najmä rozvojom sociálnych služieb.

Rozvoj sociálnych služieb je jedným z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, a preto je nevyhnutné, aby obec zohľadňovala rozvoj sociálnych služieb v súlade so stanovenými národnými prioritami. Obec má podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len podľa zákona) podľa § 80 povinnosť vypracovať a schváliť **komunitný plán sociálnych služieb** vo svojom územnom obvode, na základe ktorého vyšší územný celok vypracúva koncepciu rozvoja sociálnych služieb v spolupráci s inými poskytovateľmi a prijímateľmi sociálnych služieb v územnom obvode. Má vytvárať podmienky na podporu komunitného rozvoja, aby predchádzala vzniku alebo rozširovaniu nepriaznivých sociálnych situácií a riešila prípadné miestne sociálne problémy, poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb, základného sociálneho poradenstva a pod.

Obcou vypracovaný a schválený komunitný plán je nielen zákonom stanovená povinnosť, ale pomôže obci spoznať jej sociálnu situáciu, a tým lepšie zaviesť adekvátne sociálne služby. Je to záväzný dokument, nie však nemenný. Jeho cieľom je:

- posilňovať sociálnu súdržnosť, spolupatričnosť všetkých obyvateľov obce a zapájanie čo najširšieho spektra občanov do verejného života,
- plánovať sociálne smerovanie a uplatňovať sociálne služby tak, aby plnilo potreby všetkých sociálnych skupín v ich prirodzenom sociálnom prostredí,

- skvalitňovať už existujúce sociálne služby,
- predchádzať sociálnej izolácii či diskriminácii jednotlivcov, určitých sociálnych skupín,
- opätovne začleňovať do komunity tých, ktorí z nej boli vylúčení alebo sú sociálne ohrození (alebo predstavujú pre obyvateľov hrozbu, vyvolávajú strach, neistotu).

Zákon o sociálnych službách stanovuje pôsobnosť obce a stanovuje jej nasledujúce

kompetencie a úlohy vo vzťahu ku komunitnému plánu:

OBEC:

- a) vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- b) utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- c) je správnym orgánom v konaniach o:
 - 1) odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, v odkázanosti na opatrovateľskú službu,
 - 2) zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode,
 - 3) odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti,
 - 4) povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 13,
- d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu,
- e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie:
 - 1) sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
 - 2) nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu
 - 3) opatrovateľskej služby,
 - 4) prepravnej služby,
 - 5) odľahčovacej služby,
 - 6) pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa podľa § 31,
 - 7) terénnej sociálnej služby krízovej intervencie.

- f) poskytuje základné sociálne poradenstvo,
- g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa §12,
- h) uzatvára zmluvu:
 - 1) o poskytovaní sociálnej služby,
 - 2) o poskytnutí finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- i) zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,
- j) môže zriaďovať, zakladať a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,
- k) iné činnosti - bod k) až v) podľa § 80.

1.2 Strategické podklady k spracovaniu komunitného plánu

Pri spracovaní komunitného plánu je nutné rešpektovať a zohľadňovať viaceré stratégie a priority, ktoré sú definované v lokálnych, regionálnych, národných a európskych strategických dokumentoch. Konkrétne sa jedná o nasledujúce dokumenty:

a) miestne dokumenty

- Program rozvoja obce Údol na roky 2016 - 2022
- Všeobecne záväzné nariadenia obce,

b) regionálne dokumenty

- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Prešovskom samosprávnom kraji na roky 2020-2025,
- Opatrenie predsedu PSK k VZN PSK č. 28/2012 o podmienkach poskytovania sociálnych služieb, určení sumy úhrady, spôsobe jej určenia a platenia v zariadeniach sociálnych služieb a v krízových strediskách v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja v znení VZN č. 30/2012 a v znení VZN č. 43/2014,
- Opatrenie predsedu PSK k VZN PSK č. 20/2010 o podmienkach poskytovania finančného príspevku akreditovanému subjektu, právnickej

osobe, fyzickej osobe alebo obci na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na území Prešovského samosprávneho kraja v znení VZN PSK č. 44/2014 a VZN PSK č. 50/2015

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014-2020,

c) národné dokumenty

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030,
- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike,
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2021-2030,
- Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021-2030,
- Národný akčný plán na elimináciu a prevenciu násilia na ženách 2014-2019,
- Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky voči mládeži v Slovenskej republike.

MPSVR SR v marci 2021 schválilo **Národné priority rozvoja sociálnych služieb** ako záväzný dokument, vypracovaný v súlade so zákonom s cieľom cyklicky pozitívne ovplyvňovať rozvoj sociálnych služieb v SR, a to cestou definovania politiky smerovania sociálnych služieb na národnej úrovni a následne formulovania základných priorít tohto rozvoja a predpokladov na dosiahnutie týchto priorít.

Dokument definuje nasledujúce národné priority:

- 1. Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb,*
- 2. Zavedenie systému integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti,*
- 3. Podpora prepájania sociálnych služieb a neformálnej (najmä rodinnej) starostlivosti ako súčasť systému starostlivosti o osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby,*
- 4. Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb.*

2 ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1 Analýza súčasnej situácie obce vo vzťahu k sociálnej a demografickej oblasti

Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Obec Údol sa v rámci spracovania rozvojových a strategických dokumentov snaží práve o dosiahnutie tohto cieľa.

Obec Údol leží v Lubovnianskej kotline, v údolí rieky Poprad, ktorá preteká neďaleko obce z južnej časti. Obec leží severne od okresného mesta Stará Ľubovňa, pričom od tohto mesta je vzdialená približne 12 km. Obec hraničí na juhu s obcou Plaveč,

na východe s obcou Orlov, na severe s obcou Matysová a na západe s obcou Plavnica. Územie obce ďalej hraničí s územím obce Hajtovka, Starina a M. Lipník. Nadmorská výška v strede obce je 519 m n. m. a jej kataster sa rozkladá na ploche 13,07 km².

Centrum obce leží na súradnici 49° 17' 31" severnej zemepisnej šírky (N) a 20° 48' 30" východnej zemepisnej dĺžky (E).

V rámci územného členenia Slovenskej republiky sa obec Údol zaraďuje do Prešovského samosprávneho kraja, do okresu Stará Ľubovňa.

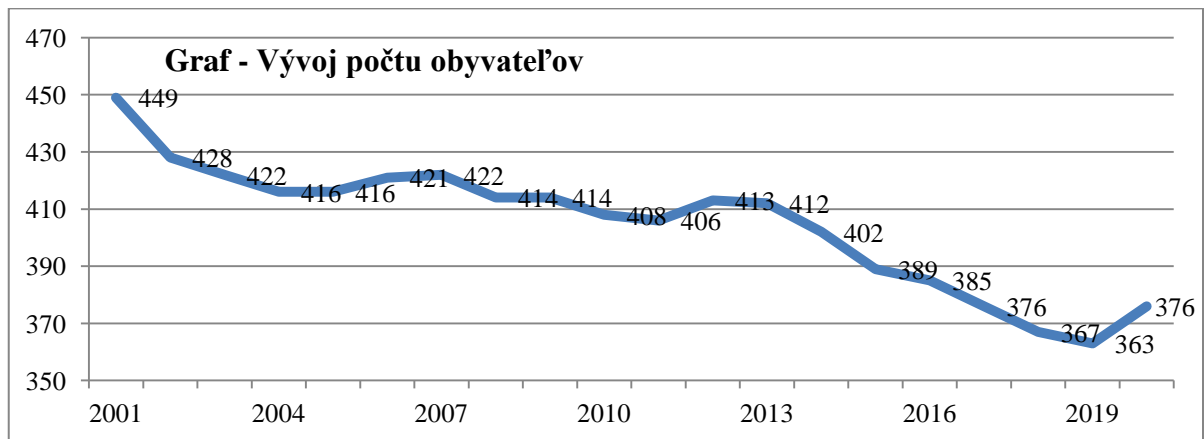
2.1.1 Demografia obce

Prvá správa o obci je z listiny z roku 1349 v súvislosti s predajom šoltýstva, keď Michal syn Fabiána - tamojší šoltýs, predal miestne šoltýstvo dvom spišským mešťanom. K šoltýstvu patrilo len pár pozemkov, pivovar a mlyn. Obec však existovala asi od 12. storočia. V písomnostiach zo 14. a 16. storočia sa vyskytuje obec pod názvom UJLAK, rok 1427 je doložený v portáľom súpise šarišskej stolice pod menom WYAK. Vtedy boli ujacké domácnosti zdanené daňou kráľovi od 32 port, takže Ujak už vtedy mohol byť veľkou dedinou. Neskôr sa sedliaci postupne odsťahovali a sídlisko zaniklo. Nové sídlisko založili rusínski usadlíci so šoltýsom v 20. - 30. rokoch 16. storočia. V roku 1600 sídlisko pozostávalo zo 17 obývaných poddanských domov a domu šoltýsa. Koncom 16. storočia bola stredne veľkou dedinou, v roku 1755 obec vyhorela. Obyvatelia sa neskôr zaoberali poľnohospodárstvom, chovom dobytky a sezónnymi prácami v lesoch. Za prvej ČSR mnohí

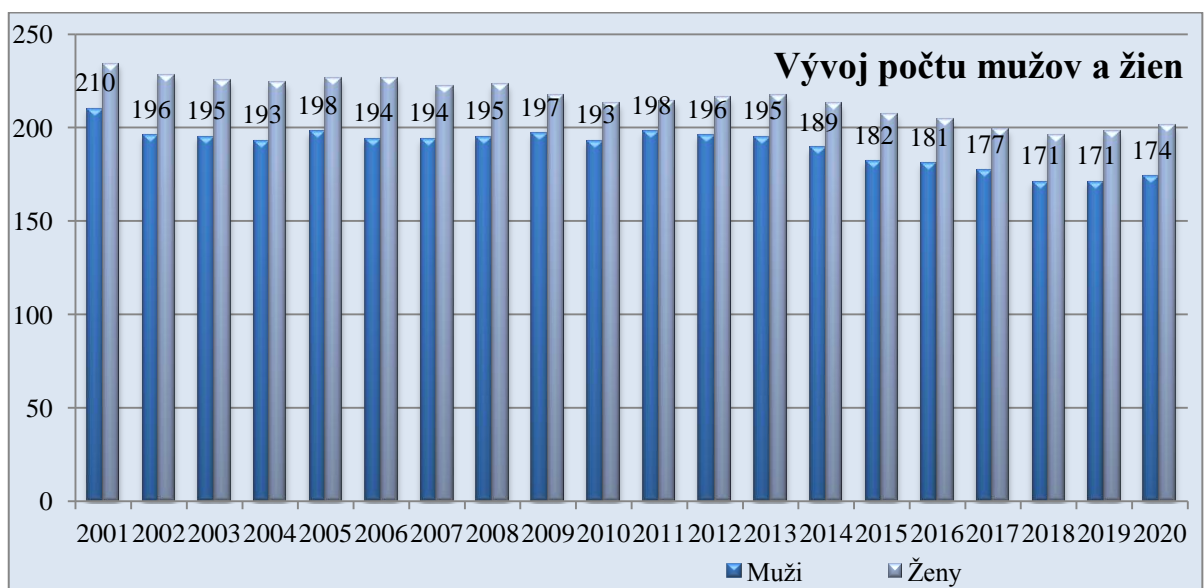

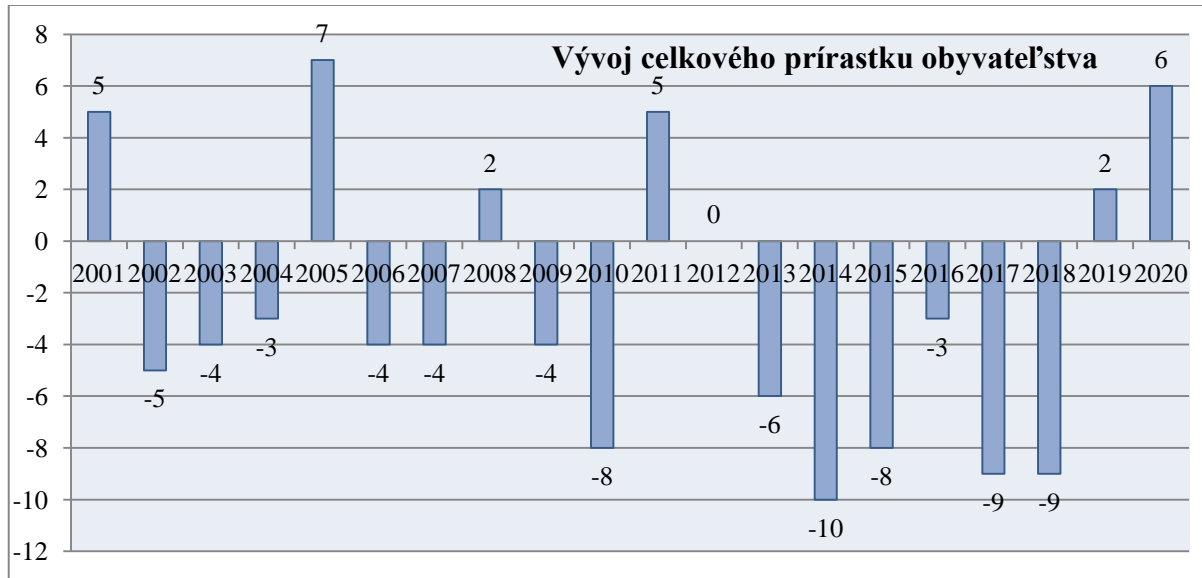
obyvatelia emigrovali za prácou do USA a Kanady. Počas druhej svetovej vojny obyvateľstvo podporovalo partizánske skupiny a viacerí občania sa zapojili do SNP.

Aktuálny vývoj v demografickej oblasti je výsledkom základných demografických procesov reprodukcie, či už prirodzených alebo mechanických. V rozmedzí rokov 2000 - 2020 počet obyvateľov obce Údol postupne klesal. K 31.12.2001 obec evidovala 449 obyvateľov, čo predstavovalo maximálny počet obyvateľov v sledovanom období. K 31.12.2020 bolo na trvalý pobyt v obci prihlásených 376 obyvateľov.

Z pohľadu rozdelenia obyvateľstva podľa pohlavia, v celom sledovanom období počet žien prevyšuje celkový počet mužov v obci. Najvýraznejší rozdiel v počte pohlaví bol pozorovateľný v roku 2006, keď bol počet žien o 32 vyšší ako počet mužov v obci.

	2000	2003	2006	2009	2012	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet sobášov	0	2	6	1	3	6	1	1	2	1	1
Počet rozvodov	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
Počet narodených	7	5	3	4	5	4	2	6	3	2	4
Počet zomretých	7	4	6	7	5	5	8	11	6	6	5
Počet prisťahovaných	2	3	4	4	2	3	5	4	1	9	8
Počet vystťahovaných	1	7	5	5	2	10	2	8	7	3	1

Na základe vybraných ukazovateľov a vývoja demografickej situácii v obci možno konštatovať, že v obci je dokumentovaný dlhodobý postupný pokles v celkovom počte obyvateľstva, čo je jednak spôsobené poklesom prirodzeného prírastku obyvateľstva, v dôsledku negatívneho rozdielu pôrodnosti v porovnaní s celkovou mortalitou v obci Údol, ako aj negatívnym migračným saldom v obci, kedy prevažujú obdobia s vyšším počtom vystťahovaných v porovnaní s celkovým počtom prisťahovaných z obce. V kontexte týchto dvoch ukazovateľov je výsledný celkový prírastok obyvateľstva negatívny za celé sledované obdobie, čo sa odráža na celkovom výraznom poklese obyvateľstve obce Údol. V rozmedzí rokov 2000-2020 je celkový prírastok obyvateľstva obce Údol -50 obyvateľov.

Štruktúra obyvateľstva

- Podľa údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2011, v obci dominuje

rusínska národnosť, ktorá tvorí takmer **46% z celkovej populácie** v obci. K slovenskej národnosti sa prihlásilo takmer 45% obyvateľov. 23 obyvateľov sa hlási k ukrajinskej národnosti, 1 občan k maďarskej národnosti a pri 15 osobách národnosť zistená nebola.

- Z **hľadiska náboženského vyznania** v obci dominuje **gréckokatolícke vierovyznanie**, ku ktorému sa hlási viac ako 83% z celkovej populácie. 22 občanov sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi, 34 občanov k pravoslávnej cirkvi, 1 obyvateľ k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, 15 občania k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania. Bez vyznania sú v obci 6 občania, pri 15 občanoch vierovyznanie zistené nebolo.
- V kontexte **úrovne vzdelanosti populácie** obce, ktorá sa stáva jedným z predpokladov významne vplývajúcim na celkovú schopnosť rozvoja územia, možno konštatovať, že pri obyvateľoch dominuje **stredné vzdelanie obyvateľov** (takmer 38%). Základné vzdelanie má viac ako 23% obyvateľov a vysokoškolské vzdelanie dosiahlo takmer 14% obyvateľstva. Bez vzdelania je v obci takmer 13% obyvateľstva. Pri 5 občanoch vzdelanie nebolo zistené.

- Zloženie obyvateľstva z **hľadiska ekonomickej aktivity** v obci Údol podľa údajov ŠODB 2011 poukazuje na prevládanie ekonomicky aktívnych - pracujúcich občanov. Podiel detí a dôchodcov je značne nevyrovnaný, keďže počet seniorov niekoľkonásobne prevyšuje podiel detí na celkovom počte obyvateľstva.

Ekonomická aktivita	Počet obyvateľov
Pracujúci	159
Pracujúci dôchodcovia	8
Osoby na materskej a rodičovskej dovolenke	6
Nezamestnaní	13
Osoby v domácnosti	1
Študenti	27
Deti	56
Iné	9
Dôchodcovia	126

- Na základe **vekového zloženia** možno konštatovať, že postupne narastá podiel osôb v seniornom veku, čo sa odráža na poklese obyvateľstva v produktívnom veku. Starnutie obyvateľstva je dokumentované aj prostredníctvom postupného zvyšovania priemerného veku obyvateľstva, ktorý však rastie pomalšie v porovnaní s priemerom SR. Na druhej strane, index starnutia populácie v obci narastá rýchlejšie ako na

úrovni SR, v dôsledku čoho je nevyhnutné zvažovať dopady starnutia populácie v obci.

Podiel osôb	1996	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
v predproduktívnom veku	13,14	13,44	13,68	12,81	13,14	13,62	15,18	14,13
v produktívnom veku	65,48	64,01	63,21	63,79	62,11	1,31	59,89	60,53
v poproduktívnom veku	21,38	22,55	23,11	23,4	24,74	25,07	24,93	25,33

Priemerný vek obyvateľstva								
	1996	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Údol	43,17	42,97	42,83	44,02	46,01	45,52	45,27	44,95
SR	48,7	44,2	39,54	38,23	42,41	46,59	47,95	49,2
Index starnutia								
Údol	162,71	167,8	168,97	182,69	188,24	184	164,29	179,25
SR	51,22	59,78	70,74	81,01	94,22	101,9	104,8	107,34

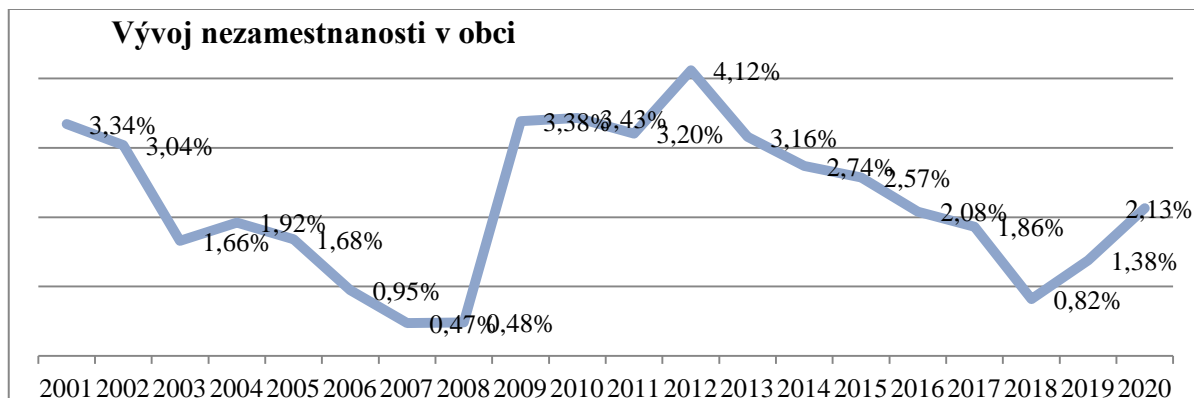
Nezamestnanosť

Okres Stará Ľubovňa, do ktorého patrí obec Údol, má v rámci Prešovského samosprávneho kraja evidovanú mieru nezamestnanosti na úrovni 9,13% (31.12.2020), čo predstavuje druhú najnižšiu mieru nezamestnanosti spomedzi všetkých okresov, po Humennom. Priemerná miera nezamestnanosti je o viac ako 2% vyššia, na úrovni 11,39% (31.12.2020).

Z pohľadu počtu nezamestnaných v obci, najnižší počet nezamestnaných obec evidovala k 31.12.2018, kedy boli v obci nezamestnané 3 osoby. V kontexte nominálnych hodnôt je potrebné brať do úvahy negatívny demografický trend, čo sa bude odrážať na miere nezamestnanosti v obci. Najnižšiu mieru nezamestnanosti obec evidovala v rokoch 2007 a 2008 - menej ako 0,5%.

rok	Uchádzači o zamestnanie
1996	7
2000	21
2003	7
2006	4
2009	14
2012	17
2014	11
2015	10
2016	8
2017	7
2018	3
2019	5
2020	8

2.2 Analýza poskytovaných sociálnych služieb v obci

2.2.1 Školstvo

Z pohľadu vzdelávacích zariadení/školstva, na území obce sa nachádza materská škola v zriaďovateľskej pôsobnosti obce. MŠ poskytuje celodennú výchovnú starostlivosť deťom vo veku 3-6 rokov a deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Vzhľadom na veľkosť obce sa iné druhy škôl na území obce nenachádzajú. Žiaci a študenti navštevujú školy v okolitých obciach a mestách.

2.2.2 Zdravotníctvo

Vzhľadom na veľkosť obce, poskytovanie zdravotníckych služieb priamo na území obce je limitované. Na území obce Údol sa nenachádza žiadne zdravotnícke zariadenie ani domov sociálnych služieb. Najbližšie zariadenia, ktoré ponúkajú zdravotnícke služby sú situované v okolitých obciach a mestách.

Na území obce sa nachádza **Dom charitas sv. Demetera - denný stacionár**, ktorého prevádzkovateľom je Spišská katolícka charita. Zariadenie sa zameriava na pomoc osobám bez obmedzenia veku, ktorí z rôznych dôvodov potrebujú pomoc/dohľad inej osoby. Je určený pre klientov, ktorí majú III. až VI. stupeň odkázanosti, teda nie iba pre seniorov. Poslaním denného stacionára je snaha o dosiahnutie najvyššieho možného rozvoja osobnosti klienta, vyplnenie jeho voľného času záujmovými aktivitami (tkanie, háčkovanie, vyšívanie a pod, podľa preferencie klienta), vytvorenie podmienok pre zamedzenie osamelosti, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, rozvoj/udržanie čo najvyššej miery samoobslužných činností, tréning pamäte, ergoterapeutické činnosti a pod. Prevádzka je 8 hodín denne, počas pracovných dní. Denný stacionár je úzko prepojený s Agentúrou

domácej ošetrovateľskej starostlivosti, ktorá realizuje preväzy a ošetrovanie rán, ošetrovateľskú rehabilitáciu, podávanie injekcií, infúzií, odbery krvi v domácom prostredí pacienta, s možnosťou zapožičania zdravotníckych pomôcok (kyslíkový koncentrátor, polohovateľná posteľ, antidekubitný matrac, invalidný vozík, chodítka a pod).

2.2.3 Ostatné služby v obci

Obec Údol je elektrifikovaná a plynofikovaná, má vybudovaný verejný vodovod, v obci však absentuje verejná kanalizácia a odpady sú tak riešené formou individuálnych žump alebo septikov.

V rámci verejnej vybavenosti obce je pre obyvateľov k dispozícii kultúrny dom. K dispozícii je jedno futbalové ihrisko, tenisové kurty a posilňovňa v priestoroch kultúrneho domu. V rámci širšieho okolia sú však bohaté možnosti cykloturistiky, turistiky, lyžovania, športového rybolovu, vodných športov a poľovníctva. Z pohľadu kultúrneho vyžitia, ktoré je dôležité jednak pre obyvateľov obce, jednak pre zvýšenie možností cestovného ruchu sa obec každoročne usiluje o usporadúvanie kultúrno-spoločenských podujatí. Všetky kultúrne podujatia v priebehu roka sú realizované so súborom, ktorý sa postupne dostáva na vyššiu úroveň. V roku 1975 bol vytvorený a zorganizovaný spevácko - tanečný súbor, ktorý vystupoval nielen v našej obci na rôznych jubilejných podujatiach a výročiach, ale aj mimo obce. Folklórny súbor Udolčanka vystupuje na rôznych slávnostných podujatiach na Slovensku. Súbor Udolčanka vydalo prvé hudobné CD svojho druhu na konci roka 2013.

V obci sa nachádzajú dve maloobchodné prevádzky, ktoré poskytujú možnosti nákupu potravín a zmiešaného, spotrebného tovaru. Za ostatnými službami sú obyvatelia nútení dochádzať mimo územia obce.

V obci Údol je aktívnych niekoľko spolkov a organizácií:

- **Združenie Milénium Údol**, ktorého cieľom je podporiť rozvoj spoločnosti v obci, obzvlášť rusínskej kultúry, aktivity mladých ľudí a pozitívne ovplyvniť spoločenský život,
- **Poľovnícke združenie**,

- **Folklórny súbor Udolčanka,**
- **TJ Družstevník Údol,**
- **Dobrovoľný hasičský zbor Údol.**

Znevýhodnené skupiny

Cieľovým zameraním sociálnej práce je nielen jednotlivец, ale predovšetkým skupina, komunita a sociálne prejavy, ktoré sa skupín dotýkajú. Znevýhodnené skupiny sú definované spoločným znakom odvodeným od sociálneho znevýhodnenia, teda od znaku, ktorý ho posúva do polohy závislosti na iných osobách alebo na štátnych opatreniach. Úbytok populácie, jej starnutie a migrácia spôsobujú konštantný pokles celkového počtu obyvateľov komunity, čo sa odráža na problémovom rozvoji oblasti sociálnych služieb. Keďže starnutie obyvateľstva nie je možné zastaviť, je potrebné venovať zvýšenú pozornosť práve tejto oblasti a plánovať sociálne služby v kontexte tohto indikátora.

Obec Údol definovala na svojom území tieto sociálne znevýhodnené skupiny:

- a) starší občania - seniori,
- b) nezamestnaní,
- c) deti a mládež,
- d) občania so sociálnymi a spoločenskými problémami.

Pre znevýhodnené skupiny a sociálne odkázaných občanov je dôležité, či je služba poskytovaná bezplatne alebo je potrebné za službu platiť. Za väčšinu služieb je nutné platiť, avšak časť nákladov berie na seba obec.

Starší občania

Starší občania sú pre potreby komunitného plánu dôležitou skupinou, ktorá si z demografického hľadiska vyžaduje najväčšiu pozornosť zo strany poskytovateľa sociálnej služby. Sociálne služby sú poskytované občanom, ktorí dosiahli vek rozhodný pre priznanie starobného dôchodku a ocitli sa v situácii vyžadujúcej podporu komunity. Pre túto skupinu sú typické tieto prejavy:

- predlžovanie individuálneho, ako aj priemerného veku,
- nárast chorobnosti a závislosti na sociálnej pomoci,
- zvýšené riziko straty partnera a s tým súvisiace sociálne a ekonomické zmeny,

- pretrvávajúci potenciál jednotlivcov pre vlastný prospech, ako aj pre prospech komunity.

V rámci tejto skupiny je pozorovateľná trvalo a prirodzene vzostupná tendencia rastu v porovnaní k pomeru k ostatným kategóriám populácie komunity. Nie je to však jav, ktorý je pozorovateľný len v demografii obce Údol, jedná sa o celoslovenský trend. Podľa údajov ŠÚSR/2020/ tvoria dôchodcovia viac ako 25% z celkového počtu obyvateľov, pričom ich počty budú v kontexte súčasných vývojových trendov naďalej narastať. Je preto potrebné zamerať sa na úroveň služieb pre túto znevýhodnenú skupinu.

V obci nie je v súčasnosti aktívny klub dôchodcov. Obec sa však snaží o podporu tejto skupiny osôb. Pravidelne organizuje Deň úcty k starším, v rámci ktorého zabezpečuje kultúrny program a darčeky pre seniorov.

Obec Údol v súčasnosti neposkytuje opatrovateľskú službu, najmä pre nezaujímavých občanov o túto službu. Na území obce Údol sa však nachádza *Dom charitas sv. Demetera - denný stacionár*, ktorého prevádzkovateľom je Spišská katolícka charita. Obec prenajala priestory pre zriadenie denného stacionára a taktiež prispieva na stravu v zariadení. Zariadenie sa zameriava na pomoc osobám bez obmedzenia veku, ktorí z rôznych dôvodov potrebujú pomoc/dohľad inej osoby. Je určený pre klientov, ktorí majú III. až VI. stupeň odkázanosti, teda nie iba pre seniorov. Poslaním denného stacionára je snaha o dosiahnutie najvyššieho možného rozvoja osobnosti klienta, vyplnenie jeho voľného času záujmovými aktivitami (tkanie, háčkovanie, vyšívanie a pod, podľa preferencie klienta), vytvorenie podmienok pre zamedzenie osamelosti, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, rozvoj/udržanie čo najvyššej miery samoobslužných činností, tréning pamäte, ergoterapeutické činnosti a pod. Prevádzka je 8 hodín denne počas pracovných dní. Denný stacionár je úzko prepojený s Agentúrou domácej ošetrovateľskej starostlivosti, ktorá realizuje preväzy a ošetrovanie rán, ošetrovateľskú rehabilitáciu, podávanie injekcií, infúzií, odbery krvi v domácom prostredí pacienta, s možnosťou zapožičania zdravotníckych pomôcok (kyslíkový koncentrátor, polohovateľná posteľ, antidekubitný matrac, invalidný vozík, chodítka a pod).

Obec pre skupinu seniorov zabezpečuje sociálne poradenstvo a tiež rozvoz stravy. Obec Údol má s mestom Stará Ľubovňa od roku 2016 podpísanú zmluvu o zriadení spoločného sociálneho úradu, ktorý zabezpečuje pre obec Údol, ako aj ďalšie obce základné

poradenstvo, opatrovateľskú službu, odľahčovaciu službu a posudkovú činnosť.

Nezamestnaní občania

Občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie viac ako 12 mesiacov je chápaný ako znevýhodnená osoba na trhu práce, čo je predovšetkým spôsobené hrozbou poklesu pracovných návykov u tejto osoby. Obec Údol v spolupráci s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Stará Ľubovňa v súčasnom období zamestnáva 2 osoby (podľa *Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*) na plný úväzok/7,5 hod., 30.11.2021 jeden úväzok končí. Obec zamestnáva ďalej na plný úväzok osobu v chránenej dielni.

Obec Údol takto nezamestnaných občanov v spolupráci s ÚPSVaR zamestnáva podľa svojich možností, podľa záujmu občanov, ktorí spĺňajú uvedené kritéria. Obec sa tak aktívne snaží o integráciu nezamestnaných občanov, príp. znevýhodnených skupín na trhu práce, prostredníctvom udržiavania pracovných návykov u týchto občanov, prostredníctvom poradenských aktivít, pomoci. Najmä dlhodobo nezamestnaní občania, navyknutí na pravidelný príjem sociálnych dávok, upadajú častokrát do pasivity a rezignácie. Tieto dávky v mnohých prípadoch vplývajú na občanov skôr demotivačne, keďže poberatelia týchto dávok sa nesnažia zmeniť svoju sociálnu a životnú situáciu. Práca so zamestnanými občanmi má pozitívny dopad na samotnú obec. Jedná sa primárne o tieto prínosy:

- zlepšenie ekonomických podmienok, sociálnych i kultúrnych podmienok v obci, ako aj podmienok samotných občanov,
- tvorbu, ochranu, udržiavanie a zlepšovanie životného prostredia obyvateľov obce,
- podpora vzdelávania a získavania skúseností u dlhodobo nezamestnaných občanov,
- rozvoj a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt,
- rozvoj a podpora komunitnej činnosti v obci.

Deti a mládež

V rámci tejto skupiny sú samostatným problémom deti ako cieľová skupinu, kde príjemcami sociálnych služieb sú predovšetkým:

- jednotlivé ohrozené deti, mládež a mladí dospelí, ktorí sa nachádzajú v nepriaznivej alebo krízovej sociálnej situácii, pre ktorú je potrebné nastaviť súbor opatrení na

odstránenie, zmiernenie a zamedzenie prehlbovania alebo opakovania porúch psychického, fyzického a sociálneho vývinu a je potrebné poskytnúť pomoc v závislosti od závažnosti poruchy a situácie.

- deti žijúce v nevyhovujúcom rodinnom prostredí (zanedbávané deti a mládež zo strany rodičov – nedostatočná úroveň záujmu a starostlivosti o výchovu, zabezpečovanie základných životných potrieb a pod.), deti zo sociálne slabších rodín, deti ohrozené syndrómom CAN (týrané, zneužívané a zanedbávané deti), deti a mládež s poruchami správania a s tendenciami k asociálnemu správaniu, deti s problémom záškoláctva, „mladí dospelí“ po ukončení ústavnej starostlivosti.

Zistenie presnej početnosti cieľovej skupiny nie je možné, nakoľko sa štatisticky nesleduje. Z demografickej analýzy je možné stanoviť iba percentuálny podiel mládeže, ktorý sa podľa údajov ŠÚ SR z roku 2020 nachádza na úrovni približne 14% (v súčte detí a študentov do 15 rokov).

V komplexe skupiny detí a mládeže je potrebné zdôrazniť možnosti voľnočasových aktivít a vybudovanú sociálnu infraštruktúru v obci práve pre túto skupinu. Materská škola pravidelne organizuje mnoho aktivít v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti. Jedná sa najmä o tieto aktivity - (Mikuláš, Deň detí, turistické vychádzky do prírody, maškarný ples, besiedky, tvorivé dielne, rôzne športové aktivity. Pre staršie deti a mládež sú v obci k dispozícii jedno futbalové ihrisko, tenisové kurty a posilňovňa v priestoroch kultúrneho domu. V rámci širšieho okolia sú však bohaté možnosti cykloturistiky, turistiky, lyžovania, športového rybolovu, vodných športov a poľovníctva, ktoré umožňujú aktívne trávenie voľného času.

Občania so sociálnymi a spoločenskými problémami

Keďže sa jedná o najrôznorodjšiu skupinu znevýhodnených osôb, jej potreby, prístupy k nej, ako aj formy a nástroje sociálnej pomoci vo vzťahu k tejto skupine vyžadujú individuálne riešenia. Do skupiny občanov so sociálnymi a spoločenskými problémami obec zaraďuje týchto občanov:

- občania bez domova,
- občania prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby,
- zdravotne postihnutí občania,

- občania spoločensky neprispôsobiví,
- závislí občania,

Vzhľadom k rôznorodosti týchto skupín a neexistencii štatistických údajov v požadovanej štruktúre a skladbe je možné počet skupiny a zvlášť niektorých jej kategórii len odhadnúť.

Obec finančnými prostriedkami z rozpočtu obce individuálne rieši takto problémových občanov, ktorí sa ocitnú v krízovej situácii, čím sa snaží primárne o ich začlenenie späť do spoločnosti.

Treba v budúcnosti zvážiť aj možnosť vytvorenia osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi, aby sa dávky sociálneho systému využívali na ten účel, na ktorý sú poskytované štátom.

Vyhľadávanie, nápravné a rehabilitačné postupy na dosiahnutie pozitívnej zmeny spadajú pod kompetencie samosprávy, aby mohli v súčinnosti s rodinou zabezpečiť základné životné podmienky. Na to, ale v samospráve často nie je dostatok vzdelaných a odborne fundovaných sociálnych pracovníkov a problém je aj v nízkej výkonnosti ekonomiky, ktorá nedokáže zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na sociálnu prevenciu.

V rámci tejto skupiny osôb je potrebné zaistiť priebežnú terénnu sociálnu prácu, pomoc k svojpomoci podporou programov a projektov zameraných na sociálnu inklúziu alebo využívaním rôznych foriem zamestnávania tejto cieľovej skupiny.

2.2.4 Stav poskytovaných služieb v obci

Sociálna infraštruktúra je primárne určená na uspokojovanie potrieb obyvateľstva, pričom jej rozmiestňovanie vychádza zo štruktúry osídlenia a veľkosti obce. V rámci rozdelenia kompetencií zo strany štátu zodpovedá za sociálnu službu a terénnu sociálnu prácu obec.

Opatrovateľská služba v obci Údol nie je poskytovaná, čo súvisí najmä s absenciou dopytu zo strany občanov. Na území obce sa však nachádza **Dom charitas sv. Demetera - denný stacionár**, ktorého prevádzkovateľom je Spišská katolícka charita. Obec Údol prispieva na stravu stravníkom v dennom stacionári a prenajíma priestory na prevádzku zariadenia.

Rozvoz stravy je v obci zabezpečený v spolupráci s Poľnohospodárskym výrobnobchodným družstvom Údol (PVOD Údol), pričom zamestnanca na rozvoz stravy poskytuje

obec. Výšku ceny za stravnú jednotku a spôsob úhrady určuje PVOD Údol.

Obec Údol má s mestom Stará Ľubovňa od roku 2016 podpísanú zmluvu o zriadení spoločného sociálneho úradu, ktorý zabezpečuje pre obec Údol, ako aj ďalšie obce základné poradenstvo, opatrovateľskú službu, odľahčovaciu službu a posudkovú činnosť.

Na území obce sa nenachádzajú zdravotnícke zariadenia, čo je dané najmä veľkosťou obce.

Z pohľadu sociálnej infraštruktúry je v obci dostupný kultúrny dom, jedno futbalové ihrisko, tenisové kurty a posilňovňa v priestoroch kultúrneho domu. Z pohľadu komerčnej vybavenosti sa v obci nachádzajú dve maloobchodné prevádzky.

Obec Údol je elektrifikovaná a plynofikovaná, má vybudovaný verejný vodovod, v obci však absentuje verejná kanalizácia a odpady sú tak riešené formou individuálnych žump alebo septikov.

Obec pre občanov poskytuje v súčasnom období tieto služby v sociálnej oblasti:

- sociálne poradenstvo,
- rozvoz stravy,
- príspevok na stravu v dennom stacionári,
- podpora spolkovej činnosti,
- poskytovanie dotácií na činnosť spolkov.

2.3 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov

Obec Údol v budúcich obdobiach neuvažuje s nárastom obyvateľstva v skupine predproduktívneho a produktívneho veku, skôr naopak, zvažuje pokles podielu týchto skupín na celkovom počte obyvateľstva a postupné zvyšovanie priemerného veku a starnutie populácie, čo je v súčasnosti celoslovenským trendom a čo sa ukazuje aj v posledných rokoch v rámci vývoja jednotlivých skupín obyvateľstva.

V dôsledku toho sa požiadavky na sociálne služby budú zvyšovať a je potrebné zahrnúť tieto skutočnosti aj do finančného plánovania obce.

Keďže požiadavky na poskytovanie sociálnych služieb budú rásť, s ohľadom na budúce potreby obyvateľov obce by bolo vhodné orientovať sa na:

- rozširovanie foriem poskytovaných sociálnych služieb na území obce podľa konkrétnych požiadaviek obyvateľstva,

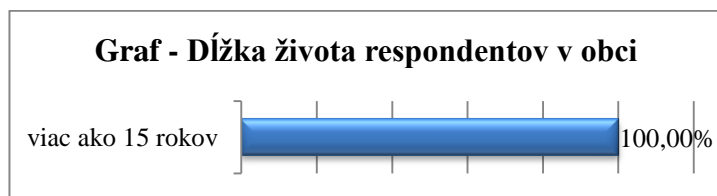
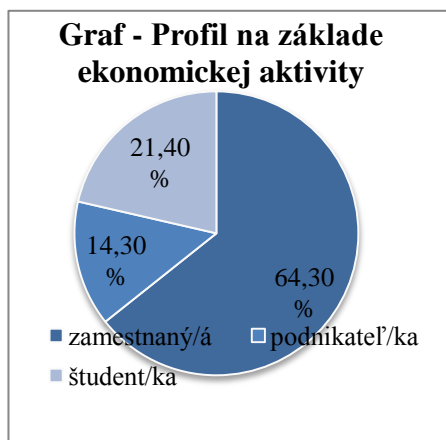
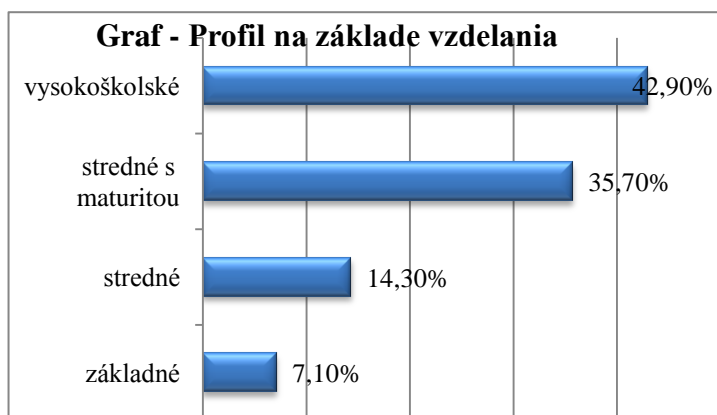
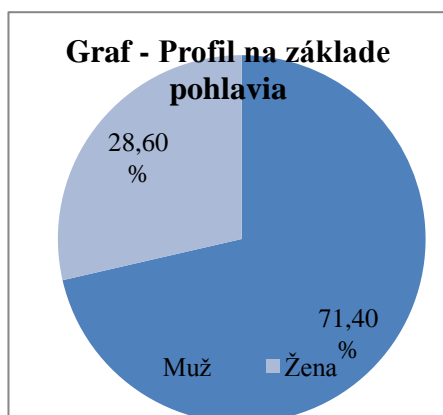

- presné definovanie sociálne znevýhodnených skupín na území obce,
- rozširovanie možností aktívneho trávenia voľného času v obci pre všetky vekové skupiny obyvateľstva,
- zlepšovanie kvalitatívnej úrovne života v obci Údol pre všetky skupiny obyvateľstva.

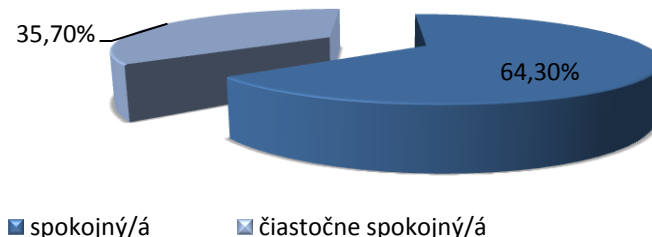
Práve orientácia na tieto kľúčové disparity pomôže posilniť sociálnu a ekonomickú stabilitu obce Údol.

Pri spracovaní rozvojového dokumentu boli v prípravnej fáze zapojení aj obyvatelia obce Údol, ktorí mali možnosť prostredníctvom realizovaného dotazníkového prieskumu vyjadriť svoje názory a požiadavky/odporúčania pre rozvoj v sociálnej oblasti. Obec pri stanovovaní konkrétnych priorít a opatrení pre túto oblasť brala názory obyvateľov do úvahy a zohľadnila ich odporúčania. Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo 14 občanov.

Charakteristika respondenta

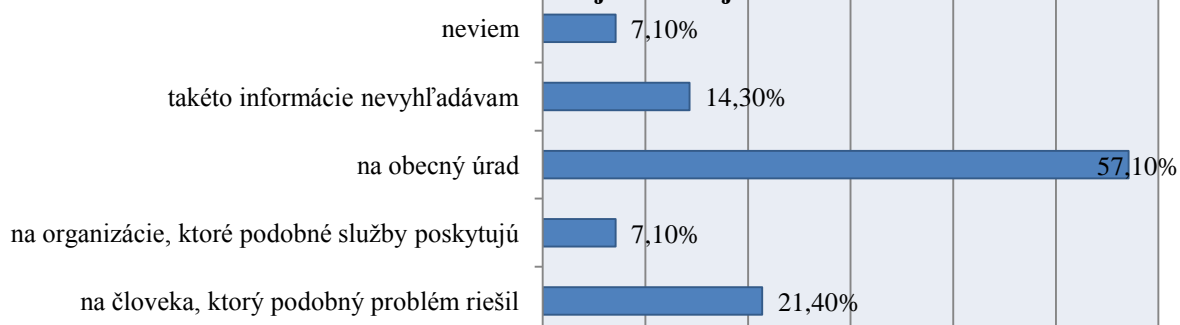

Graf - Spokojnosť so životom v obci

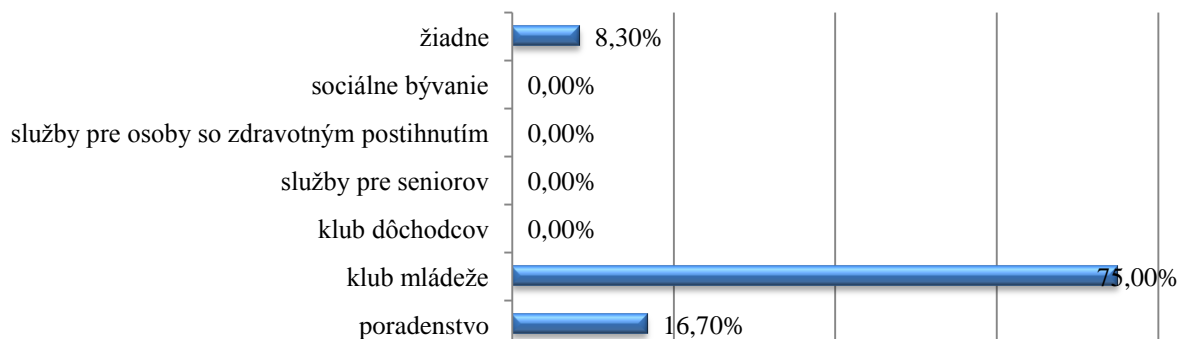

Vnímanie oblasti sociálnych služieb zo strany občanov

Graf - Na koho by sa obrátili obyvatelia v prípade potreby informácií o niektorej sociálnej službe

Graf - Sociálne služby, ktoré obyvatelia využili/využívajú

Najviac ohrozené skupiny osôb

Mladé rodiny, rodiny s malými deťmi	46,20%
Deti a mládež	15,40%
Seniori/starší občania	38,50%

Služby, na poskytovanie ktorých by sa obec mala zamerať v budúcom období
Zlepšenie vybavenosti obce
Klub mládeže
Aktivity pre deti, mládež, rodiny s deťmi
Aktivity pre mladých ľudí

2.4 SWOT analýza sociálnej oblasti

SWOT analýza (Strong points, Weak points, Oportunities, Threats) kompletizuje a zoraďuje vnútorné silné a slabé stránky, vonkajšie príležitosti a ohrozenia podľa dôležitosti v obci Údol. SWOT analýza je východiskom pre formulovanie stratégie, ktorá vznikne ako súlad medzi vnútornými vlastnosťami a vonkajším prostredím. Ide najmä o vzájomné porovnávanie vnútorných silných a slabých stránok obce a možností a ohrození, ktoré pôsobia na ďalší rozvoj územia z vonkajšieho prostredia.

SILNÉ STRÁNKY

- + existencia materskej školy,
- + prítomnosť maloobchodných prevádzok priamo v obci,
- + existencia denného stacionára na území obce,
- + vybudovaná technická infraštruktúra v obci,
- + dobrý technický stav verejných komunikácií,
- + tradícia folklóru a bohaté kultúrne dedičstvo,
- + čisté životné prostredie a atraktívna príroda,
- + susedská a neformálna pomoc občanom,
- + individuálny prístup samosprávy k riešeniu problémov znevýhodnených osôb,
- + aktívny prístup samosprávy k riešeniu problémov v sociálnej oblasti.

SLABÉ STRÁNKY

- starnutie obyvateľstva a negatívny vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva,
- nezáujem a nízke povedomie spoločnosti o sociálnej oblasti, podmienkach poskytovania sociálnych služieb, nárokov a úhrad za sociálnu službu,
- nevyhovujúci stav budov vo vlastníctve obce,
- absencia verejnej kanalizácie,
- nízke podielové dane,
- absencia poskytovania zdravotníckych služieb na území obce,
- nedostatočná prevencia voči kriminalite a možným protispoločenským konaniam,
- slabá informovanosť o možnostiach využívania sociálnych služieb na úrovni samosprávneho kraja,
- slabá iniciatíva zo strany občanov,
- nárast sociálnej ohrozenosti mládeže,
- nedostatok vlastných finančných prostriedkov pre rozvoj sociálnej oblasti.

PRÍLEŽITOSTI

- + využívanie podpory štrukturálnych fondov EÚ,
- + zvyšovanie zodpovednosti obce za riešenie lokálnych problémov,
- + trend posilňovania terénnych sociálnych služieb a posilňovania rodiny k plneniu jej základných funkcií,
- + vzdelávanie v sociálnej oblasti,
- + strednodobé a dlhodobé plánovanie obce,
- + cielenie opatrení podľa miestnych potrieb,
- + zapojenie obyvateľov do plánovania sociálnej oblasti,
- + podpora mladých rodín a znevýhodnených skupín.

OHROZENIA

- nárast sociálnych kategórií občanov vyžadujúcich sociálne služby,
- nedostatočná osвета v oblasti ochrany životného prostredia,
- legislatívne zmeny,
- výskyty civilizačných chorôb a epidémií,

- dôsledky zmeny klímy, ktoré prinášajú nové ohrozenia,
- zhoršenie, príp. rozpad spoločenských, komunitných, rodinných vzťahov.

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb

3.1 Rozvoj poskytovaných sociálnych služieb

Národné priority rozvoja sociálnych služieb pre obdobie 2021 - 2030 sa orientujú na tieto základné oblasti:

1. Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb,
2. Zavedenie systému integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti,
3. Podpora prepájania sociálnych služieb a neformálnej (najmä rodinnej) starostlivosti ako súčasť systému starostlivosti o osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby,
4. Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb.

Komunitný plán sociálnych služieb je strednodobým strategickým dokumentom, ktorý analyzuje súčasný stav a navrhuje nasledovné odporúčania a priority, ktorých realizácia prispeje k lepšiemu a efektívnejšiemu zabezpečovaniu sociálnych služieb v obci. Obec Údol si v kontexte tohto zámeru definovala strategický cieľ v oblasti sociálnych služieb:

**Cieľom obce Údol je vytvoriť na území obce
podmienky pre poskytovanie kvalitných sociálnych služieb
v súlade s potrebami znevýhodnených osôb
a zabezpečiť tým zvýšenie celkovej životnej úrovni
v obci pre všetky skupiny obyvateľov.**

Uvedený cieľ je možné dosiahnuť len spoluprácou viacerých sektorov, subjektov a partnerov. Dôležitou otázkou však je dostupnosť finančných prostriedkov. V súčasnosti je možné financovať sociálne služby prostredníctvom príspevkov z vyššieho územného celku, prostredníctvom nenávratných finančných príspevkov z zo štrukturálnych fondov EÚ, z príspevkov z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, z rozpočtu obce, zo

sponzorských darov.

Obec Údol si pre nasledujúce roky určila v rámci sociálnej oblasti tieto opatrenia:

Špecifické ciele a priority rozvoja sociálnych služieb na území obce Údol	
Cieľ 1: Zabezpečiť poskytovanie sociálnych služieb na základe potrieb jednotlivých sociálnych skupín obyvateľstva v zmysle zákona o sociálnych službách a vytvoriť ponuku komunitne poskytovaných sociálnych služieb s dôrazom na znevýhodnené skupiny obyvateľstva.	
Cieľ 2: Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí.	
Cieľ 3: Zabezpečiť rast kvality sociálnych služieb poskytovaných na území obce.	
Opatrenia rozvoja sociálnych služieb na území obce Údol	
1.1	Spolupráca s poskytovateľmi zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti pri zabezpečovaní starostlivosti u cieľových skupín. Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 1 a 2
1.2	Podpora susedskej výpomoci, neformálnej starostlivosti a dobrovoľníckej činnosti v sociálnej oblasti. Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 1 a 2
1.3	Zapojiť sa do nových národných projektov podpory opatrovateľskej služby poskytovanej v domácnostiach občanov Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 1 a 2
2.1	Realizovať propagačné a informačné aktivity v sociálnej oblasti Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 2 a 3
2.2	Podporovať občianske združenia v obci a spolkovú činnosť občanov Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 2
2.3	Podporovať vznik súkromného zariadenia pre seniorov Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 1,2 a 3
3.1	Zabezpečiť kvalitné poskytovanie sociálneho poradenstva Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 1,2 a 3
3.2	Zlepšiť technický stav a materiálové vybavenie obecných budov Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 3
3.3	Vzdelávanie a informovanosť zamestnancov obce s dôrazom na aktuálnosť poskytovania sociálnych služieb na štátnej úrovni Opatrenie smerujúce k naplneniu cieľa č. 3

Špecifický cieľ 1: *Zabezpečiť poskytovanie sociálnych služieb na základe potrieb jednotlivých sociálnych skupín obyvateľstva v zmysle zákona o sociálnych službách a vytvoriť ponuku komunitne poskytovaných sociálnych služieb s dôrazom na znevýhodnené*

skupiny obyvateľstva.

Aktivity na dosiahnutie cieľa:

1.1 Spolupráca s poskytovateľmi zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti pri zabezpečovaní starostlivosti u cieľových skupín

- v súlade s NP2 "Zavedenie systému integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti."

1.2 Podpora susedskej výpomoci, neformálnej starostlivosti a dobrovoľníckej činnosti v sociálnej oblasti

- v súlade s NP1 "Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb."
- v súlade s NP3 Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí.

1.3 Zapojiť sa do nových národných projektov podpory opatrovateľskej služby poskytovanej v domácnostiach občanov

- v súlade s NP1 "Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb."
- v súlade s NP3 Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí.

Špecifický cieľ 2: ***Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí.***

Aktivity na dosiahnutie cieľa:

2.1 Realizovať propagačné a informačné aktivity v sociálnej oblasti

- v súlade s NP1 "Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb."
- v súlade s NP3 "Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí".
- v súlade s NP4 "Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb".

2.2 Podporovať občianske združenia v obci a spolkovú činnosť občanov

- *v súlade s NP3 "Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí".*

2.3 Podporovať vznik súkromného zariadenia pre seniorov

- *v súlade s NP1 "Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb."*
- *v súlade s NP3 "Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí".*

Špecifický cieľ 3: **Zabezpečiť rast kvality sociálnych služieb poskytovaných na území obce.**

Aktivity na dosiahnutie cieľa:

3.1 Zabezpečiť kvalitné poskytovanie sociálneho poradenstva

- *v súlade s NP1 "Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb."*
- *v súlade s NP3 "Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí".*
- *v súlade s NP4 "Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb".*

3.2 Zlepšiť technický stav a materiálové vybavenie obecných budov

- *v súlade s NP3 "Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí".*
- *v súlade s NP4 "Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb".*

3.3 Vzdelávanie a informovanosť zamestnancov obce s dôrazom na aktuálnosť poskytovania sociálnych služieb na štátnej úrovni

- *v súlade s NP1 "Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb."*

- *v súlade s NP3 "Priblížiť ponuku sociálnych služieb bližšie k občanom, aby boli obyvatelia schopní zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí".*
- *v súlade s NP4 "Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb".*

3.2 Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb obce Údol úzko participuje a kooperuje s Programom rozvoja obce. Čiastkovým cieľom kooperácie týchto dokumentov je vytvoriť podmienky pre skvalitnenie hospodárskeho a sociálneho života v obci a zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva.

Keďže finančné možnosti obce sú ohraničené, požiadavku na rozvoj sociálnej oblasti je nutné zahrnúť do plánovaného rozpočtu na ďalšie roky a programové obdobia. Obec vzhľadom na svoju možnosť a finančné zdroje nie je schopná svojpomocne realizovať plánovaný komplexný rozvoj sociálnej oblasti na svojom území. Na jednotlivé priority rozvoja sa obec bude snažiť získať nenávratné finančné príspevky, ktoré by pomohli rýchlejšie realizovať stanovené priority. Časový horizont realizácie opatrení komunitného plánu sociálnych služieb, ako aj zodpovedné osoby, ktoré budú tieto opatrenia koordinovať stanoví Obecné zastupiteľstvo obce Údol.

Aktivity a opatrenia stanovené a definované v komunitnom pláne budú vykonávané priebežne počas celého obdobia plánovanej realizácie KPSS v rámci poskytovania všetkých druhov sociálnych služieb. Aktivity budú realizované jednak podľa požiadaviek prijímateľov, jednak podľa finančných možností obce a podľa dostupných výziev na predkladanie žiadostí o nenávratné finančné prostriedky.

3.3 Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Rozvoj sociálnej oblasti je možné dosiahnuť len prostredníctvom aktívnej účasti obyvateľov obce na komunitnom plánovaní. Obyvatelia obce by mali svoje potreby a požiadavky v oblasti poskytovania sociálnych služieb vyjadriť, aby bola obec schopná reflektovať na skutočné potreby občanov. Predstavitelia samosprávy a poverené osoby sa budú v nasledujúcich rokoch snažiť o priebežné monitorovanie týchto potrieb, následné posudzovanie a vytváranie finančných rezerv, ktoré umožnia realizovanie potrieb občanov v

sociálnej oblasti.

Komunitný plán obce predstavuje pre sociálnu oblasť usmernenie a stratégiu, ktorou sa obec chce pre nasledujúce obdobie riadiť, pričom záväznosť tohto dokumentu je potrebné chápať v kontexte všetkých subjektov pôsobiacich na území obce - podnikateľské subjekty, odborné organizácie, štátne orgány, mimovládny sektor a pod. Dokument je základným podkladom pre tvorbu sociálnych projektov.

Občania, príp. subjekty pôsobiace na území obce sa do komunitného plánovania môžu zapojiť prostredníctvom nasledujúcich krokov:

- písomnými návrhmi, ktoré budú odovzdané poverenému pracovníkovi zodpovednému za sociálnu oblasť na Obecnom úrade Údol,
- ústnymi návrhmi občanov na rokovaníach OZ alebo na obecnom úrade, kde sa vyhotoví úradný záznam o predložennom návrhu, ktorý predkladateľ potvrdí svojim podpisom,
- účasťou obyvateľov na verejných zhromaždeniach obce Údol.

Komunitný plán je možné meniť, príp. dopĺňať, ak sa zmenia priority obce, alebo obec získa mimoriadne finančné prostriedky na konkrétne potreby v obci, príp. sa vyskytnú nové návrhy a podnety na poskytovanie sociálnych služieb v obci Údol. Predkladať návrhy na modifikáciu dokumentu bude v právomoci starostu obce a poslancov OZ. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť návrhy na modifikáciu strategického dokumentu. Na zasadnutiach OZ v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predložia poslanci informácie o návrhoch modifikácii a OZ bude rokovať o ich relevantnosti. Ak doplnenie KP bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Obecného zastupiteľstva.

Obecné zastupiteľstvo obce Údol je povinné minimálne raz ročne prerokovať Správu o sociálnej situácii v obci a podľa zistených skutočností aplikovať požiadavky a návrhy do Komunitného plánu obce. Na rokovanie zastupiteľstva bude predložená správa o plnení úloh Komunitného plánu sociálnych služieb, aktuálnej situácii a aktualizácii úloh obce v oblasti sociálnych služieb na budúce obdobie. Počas roka sa môže každý poslanec OZ oboznámiť s priebehom plnenia komunitného plánu v priestoroch Obecného úradu Údol.

Za implementáciu, aktualizáciu a komunikáciu Komunitného plánu sociálnych služieb obce sú zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy obce Údol - starosta obce a Obecné zastupiteľstvo.

ZÁVER

Komunitný plán sociálnych služieb je otvorený a verejne dostupný dokument, ktorý je živým dokumentom reagujúcim na vonkajšie zmeny a meniaci sa dopyt v závislosti na potrebách obce, preto je nevyhnutné pravidelne kontrolovať aktuálnosť dokumentu a zapracovávať potrebné zmeny do dokumentu. Komunitný plán obce je rozvojový dokument predstavuje základný podklad pre tvorbu sociálnych projektov. Komunitné plánovanie má v sebe potenciál pre rozvoj životného plánovania, napriek tomu, že jeho využitie je znižované bariérami, ktoré môžu nastať v priebehu celého procesu.

Obec Údol pri stanovení potrieb, budúcich priorít a smerov rozvoja vychádzala z reálnych potrieb občanov, ktorí žijú v obci, a ktorých sa služby týkajú, ich volenými zástupcami – starostom obce a poslancami obecného zastupiteľstva.

Obec sa bude snažiť o naplnenie stanovených priorít, ktoré odzrkadľujú potreby rôznych skupín obyvateľstva, o zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb na území obce, o pravidelnú kontrolu, aktualizáciu a vyhodnocovanie plánu sociálnych služieb, čo povedie k znižovaniu rizík súvisiacich nedôsledným a neaktuálnym sociálnym plánovaním. Obec si uvedomuje, že sa jedná o nekončiaci proces hľadania potrieb v oblasti sociálnych služieb, ktoré sa v obci priebežne objavujú. Obec si však určila priority, ku ktorých naplneniu sa prijatím komunitného plánu sociálnych služieb zaviazala. Skvalitňovanie a dopĺňanie sociálnych služieb v obci je považované za žiaduce a sociálne služby sú dôležitou súčasťou miestnej a regionálnej politiky.

Predložený komunitný plán sociálnych služieb vychádza z presvedčenia a jedinečnosti, hodnôt a dôstojnosti, ako aj práv na sebaurčenie každého užívateľa sociálnych služieb v obci. Údol chce prijatím komunitného plánu predchádzať sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín a zabezpečiť rovnaké podmienky pre všetkých jej obyvateľov.

Komunitný plán obce Údol na roky 2021-2030 bol schválený uznesením Obecného zastupiteľstva obce Údol č. 265, dňa 14.3.2022.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030 – MPSVaR SR (2021)
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2021-2030
- Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021-2030
- Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších právnych predpisov
- Zákon c.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele
- Zákon c. 601/2003 Z.z. o životnom minime
- Zákon c.369/90 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení,
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011
- Program rozvoja obce Údol na roky 2016 - 2022
- Všeobecne záväzné nariadenia obce

